

Motion till kommunfullmäktige Handlingsplan för minskad klimatpåverkan

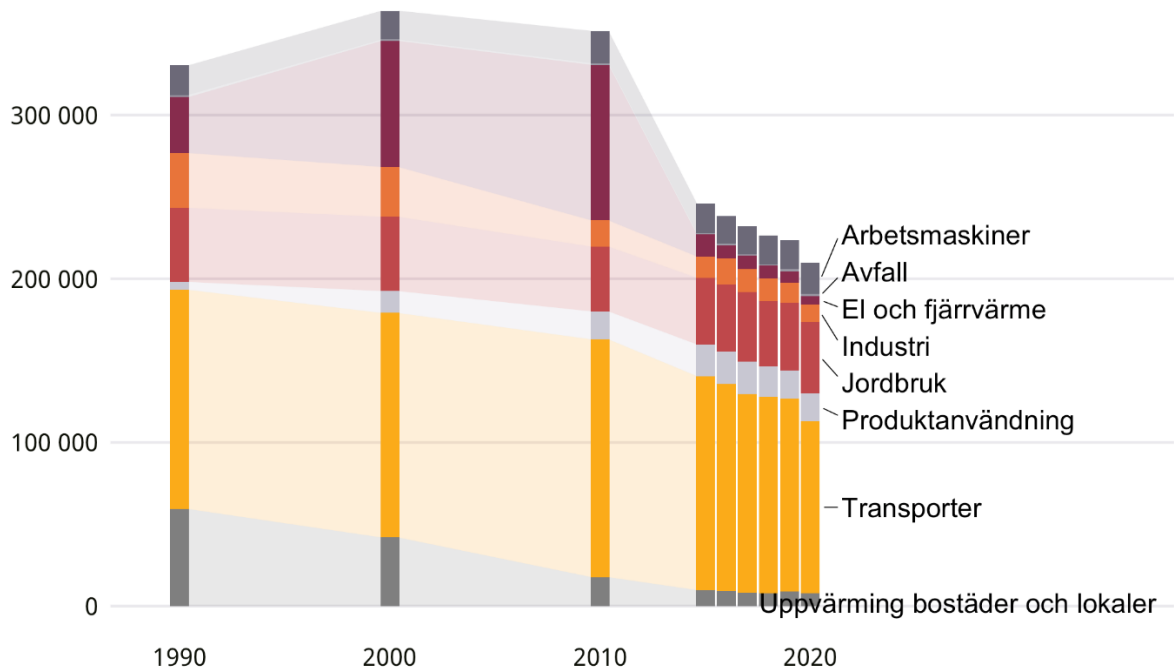
I en enkät som TT gjort hösten 2022 framgår det att bara 90 svenska kommuner har en strategi på plats med både mål och åtgärder för att minska klimatpåverkande utsläpp inom kommunens område i linje med de nationella målen. Lunds kommun har valt att inte svara på enkäten, gissningsvis beroende på att en konkret handlingsplan för minskad klimatpåverkan inte existerar. En tidigare motion från Miljöpartiet 2020 till fullmäktige om just upprättandet av en handlingsplan för klimatet avsågs med hänvisning till kommunens pågående arbete. Det som sedermera togs fram presenterades 2021 som en "att göra lista" snarare än en handlingsplan och saknade tillräckliga åtgärder för att nå klimatmålen. Ett klimatpaket tar tagit fram av kommunstyrelsens miljö- och hälsoutskottet, men det inne små och "bekväma" som inte på något vis står i paritet med klimatfrågans allvar. Klimatpaketet är på 5 miljoner/år och kan det ska jämföras med Lunds kommuns medfinansiering i Trafikplats Ideon och breddning av E22 på flera hundra miljoner. Denna investering leder till ökad vägtrafik som gör det svårare att klimatmålen och givetvis inte kompenseras av informationsåtgärder i syfte att minska klimatpåverkan. Lunds har vare sig planer eller åtgärder som motsvarar kommunens erkännande av att det råder ett globalt klimatnödläge.

Klimatförändringarna är det största hotet i mänsklighetens historia och för med sig ökad risk för översvämningar, torka, skogsbränder och stigande havsnivåer. Klimatkatastrofen hotar livet så som vi känner det. Det var mot denna bakgrund Lunds kommunstyrelse som första kommun i Sverige erkände att det råder ett globalt klimatnödläge. Tyvärr har detta beslut inte följts upp. Det är som att säga "huset brinner" och sedan inte göra något för att släcka elden. Om utsläppstakten tillåts fortsätta som idag kommer Lunds kommun inte ens vara i närheten att klara den omställning som vetenskapen kräver av oss för att undvika klimatkatastrof. Enligt Klimatkollens beräkningar kommer Lunds kommun i nuvarande takt ha spenderat sin koldioxidbudget redan 2025. Att Lunds kommun saknar en klimathandlingsplan i linje med vad vetenskapen kräver är mycket oroande. Inte minst utifrån att kommunen valts ut som en av hundra städer i Europa för att gå före och visa vägen i klimatomställningen, Mission - klimatneutralitet senast 2030. Med detta åtagande kommer såväl ett moraliskt ansvar som möjligheten till extern finansiering, vilken riskerar gå förlorad utan en konkret klimathandlingsplan. Vår tids ödesfråga kräver just konkret politisk handling. Det är därför hög tid att anta en klimathandlingsplan med konkreta åtgärder.

Fortsätter utsläppen i Lund på samma sätt som de senaste åren når kommunen inte målet i Parisavtalet. Koldioxidbudgeten spricker 2025. Transporter står för de största utsläppen av växthusgaser i Lunds kommun. Under pandemin minskade klimatpåverkan. Men enligt Naturvårdsverket och den statliga myndigheten Trafikanalys har trafikvolymerna och därmed klimatpåverkan en kontinuerlig ökning sedan pandemi-restriktionerna har upphört.

Transporter står för mer än hälften av utsläppen

Utsläpp av växthusgaser per år i Lunds kommun

Ton koldioxidekvivalenter. De ljusare områdena visar interpolerade värden för mellanliggande år.

Källa: SMHI/Emissionsdatabasen

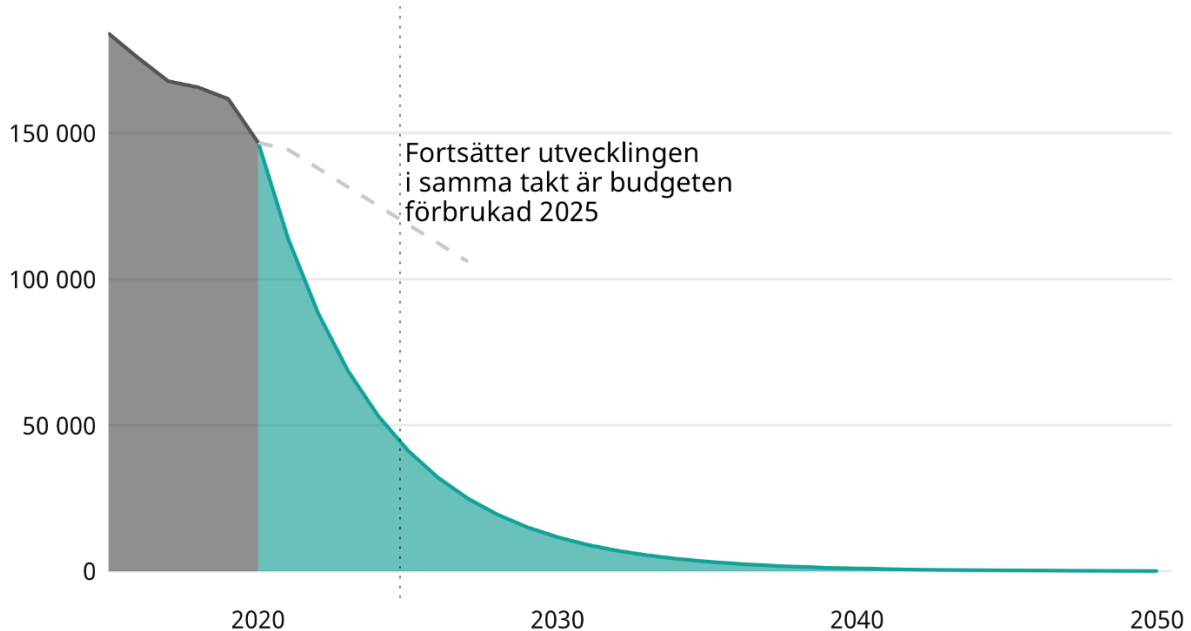
Sedan 1990 har utsläppen av växthusgaser minskat med 36 procent i Lunds kommun. Störst minskning står uppvärmning av bostäder och lokaler för. Sektorn har minskat stort i hela landet i takt med att oljepannor bytts ut mot andra uppvärmningsformer. I Lund har framsynta investeringar i Kraftringens lett till att fossilfrihet i deras verksamhet har kunnat uppnås.

2020 släpptes 146 716 ton koldioxid ut i Lunds kommun, enligt nya siffror från SMHI. I hela riket minskade utsläppen med nio procent under 2020. En del av det är förstås kopplat till pandemin, när de preliminära siffrorna för hela landet 2021 presenterades i mitten av juni noterades en åter en ökning som tenderar att fortsätta under 2022.

Trenden: Lunds koldioxidbudget spricker 2025

Faktiska utsläpp av koldioxid (ton per år) och minskning som krävs för att klara Parisavtalets 1,5-gradersmål

Utsläpp av koldioxid, exklusive utsläpp från cementtillverkning och utrikes transporter. Beräkningen bygger på IPCC:s koldioxidbudget för att med 50 procents sannolikhet begränsa temperaturhöjningen till 1,5 grader.

Källa: Emissionsdatabasen, bearbetat av Climate View för Klimatkollen.se

För att klara Parisavtalets mål på en temperaturökning väl under 2 grader, med sikte på 1,5 grad, behöver koldioxidutsläppen begränsas. Och för Sveriges del – [har forskare vid Uppsala Universitet räknat ut](#) – finns inte mer än 170 miljoner ton kvar om man ska hålla sin del av en budget som med 50 procents sannolikhet kan klara 1,5 grader. Med nuvarande utsläppstakt spräcks budgeten om tre år och utsläppen skulle behöva minska med 21 procent årligen. Uppsalaforskarnas koldioxidbudget har i sin tur delats upp kommun för kommun av föreningen Klimatbyrån som i samarbete med företaget Climate View och flera miljöorganisationer driver [Klimatkollen.se](#).

Transporter

Rapporterna från Lunds Klimatpolitiska råd visar också med tydlighet att transporterna i Lunds kommun är den största källan till klimatpåverkan. Det är därför av yttersta vikt att politiska åtgärder som minskar bilberoendet införs. Dels behöver cykel-, gång-, och kollektivtrafikens andel av transporterna öka samtidigt som den fossila energin i hela transportsektorn aktivt fasas ut. Trafikverket konstaterar i en rapport från 2016 att Hållbar stadsplanering, inklusive satsningar på cykel och gång är det enskilt viktigaste verktyget för att minska bilberoendet.

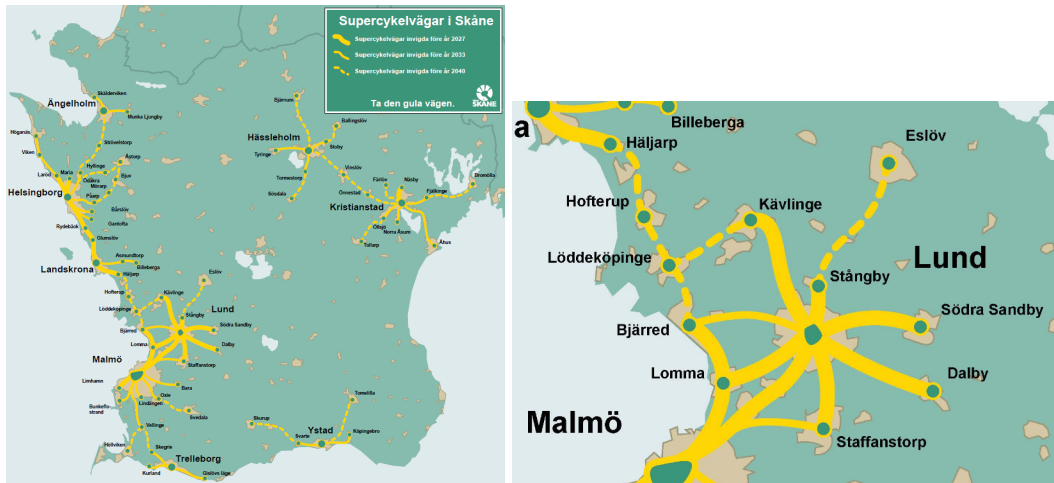
Här finns det gott om exempel på städer som gått före, exempelvis har anrika Paris givit sin stadskärna ett ytterligare lyft genom att minska biltrafiken med 60% sedan

-90 talet. Att succesivt flytta bort parkeringsplatser och biltrafik har lett till att stadens borgmästare Anne Hidalgo kunnat utropa att Parisarna "återerövrade Seine". Konceptet 15-minutersstaden har fått en rejäl skjuts. Den Belgiska staden Gent har gått ytterligare lite längre och genomblå en finurlig zonindelning gjort sin stadskärna nästan helt bilfri. Tack vare ett strategiskt mobilitetsarbete kunde staden stänga sina stora genomfartsleder 2016 utan att det förutspådda trafikkaoset inträffade. För båda städerna har förändringen inneburit bättre luftkvalitet att människor och grönska fått en mera plats i stadsmiljön. Lunds kommun kan lära av dessa föregångare och införa en bilfri stadskärna där investeringar i cykel, gång och kollektivtrafik låter människor och träd komma före bilarna i konkurrensen om stadens ytor. Det finns en inneboende orättvisa i att parkeringsplatserna i stadskärnan subventioneras ekonomiskt på bekostnad av insatser som gynnar bilfria hushåll. Särskilt mot bakgrund av propagandan för marknadshyror på bostäder är gratis eller subventionerade bilparkeringar hårresande. Subventioner bör avvecklas och ersättas av marknadsprissättning på all uppställningsplats för bilar. Här erbjuder Framtiden Göteborg ett föredöme på hur en sådan omställning kan ledas.

Lunds kommun som stor arbetsgivare ta ledartröjan och arbeta aktivt för att främja hållbar arbetspendling. Att erbjuda pendlarkort för kollektivtrafik som löneförmån skulle både göra Lunds kommun till en attraktiv arbetsgivare och främja hållbar pendling i kommunen. Kollektivtrafiken kan också främjas genom inrättandet av busskörfält som ökat framkomligheten för stadsbussarna och sänker restiden för desamma. Många studier har visat att tiden är en avgörande faktor i valet av transportslag. Busskörfält är, när det finns fysiskt utrymme och trafikunderlag för det, en åtgärd som är kostnadseffektiv och dessutom går relativt snabbt att få på plats. Erfarenheterna av busskörfältet på Tornavägen är mycket goda och gillas av alla trafikantgrupper.

Spårvägen är en av de största investeringarna Lunds kommun har gjort och resulterat i ett stråk för kollektivtrafik ändå från Lunds C till Brunnshög. Pendlarparkeringen, som ligger ett stenkast från spårvagnsstationen Brunnshögstorg är blåtänkt att erbjuda pendlare längs E22:an att parkera i utkanten av staden, för att sedan ta spårvagnen in till centrum. Syftet är bland annat att minska trängsel och utsläpp inne i stadskärnan. För att få full utdelning av kommunens, statens och regionens investering är det väsentligt att bilister som närmar sig Lunds tätort på det statliga vägnätet blir informerade om att det finns en P&R och när nästa spårvagn ska avgå. Detta skulle exempelvis kunna ske via digitala skyltar längs E22 mellan Gårdstånga och Lund. Motsvarande skyltning bör genomföras även vid andra infartsparkeringar.

För att gynna cykeltrafiken i Lunds kommun behövs ett systematiskt arbete med att åstadkomma sammanhängande cykelstråk med tillräckligt hög kvalitet. Det handlar i stor utsträckning om att följa planeringen från Region Skåne, som identifierar flera "supercykelstråk" genom Lunds kommun, exempelvis sträckorna till Staffanstorp, Dalby, Malmö och Lomma. Konceptet "supercykelväg" syftar till att erbjuda Skånes cyklister hög framkomlighet, god komfort, hög trafiksäkerhet och en inbjudande cykelmiljö. Som en del i den sammanhängande nätet i Skånes transportsystem, kan Supercykelvägar främja omställningen mot ett hållbart transportsystem.

Vidare skulle trafiksäkerheten för gång- och cykeltrafikanter öka och energiförbrukningen från transportsektorn minska om hastighetsgränsen sänks till max 30km/h i kommunens tätorter.

De tunga lastbilstransporterna i Lunds kommun skulle kunna minska genom att inrätta en samordnad varudistribution för kommunens verksamheter efter modell från Ystad, Tomelilla och Simrishamn. Erfarenheten dessa tre kommuner visar att antalet lastbilstransporter kan minska med så mycket som 75% när varudistributionen samordnas. Deras koncept går i grunden ut på att man särskiljer transporter i upphandlingen av allt som kommunala kök och boenden beställer, så att alla leveranser sker till en extern varucentral, från vilken leveranserna ut i verksamheterna samordnas och optimeras, både i termer av rutter och hur lastbilarna kan fyllas.

Stopp för investeringar som gör det svårare att nå klimatmålen

För att nå klimatmålen för Lunds kommun behövs ett stopp för infrastrukturinvesteringar som gör det svårare att nå klimatmålen. Inte minst delfinansiering av Trafikplats ideon och en breddning av E22 är ett varnande exempel på hur offentliga investeringar i Lund mitt i en brinnande klimatkris skulle leda till ökat bilkörande och fossilberoende.

Optimalt lokalutnyttjande

För att minska behovet av nybyggnationer behöver Lunds kommun bli bättre på samlokalisering och smart utnyttjande av lokaler. Som ett exempel står många skollokaler tomma på kvällar och helger. Här skulle projektet Fäladsluktan, där en skola, en idrottshall, en träffpunkt för äldre, ett meröppet bibliotek och kulturskolan samlokaliseras, så att lokalerna kan nyttjas av flera verksamheter dag- som kvällstid, kunna fungera som inspiration på hur man redan i projekteringsfasen förbereder för att samlokalisera fler verksamheter för optimalt lokalutnyttjande.

Cirkulärt byggande

I Sverige har vi varit bortskämda med ett överflöd av material som schakt och berg. Men nu måste vi se sanningen i vitögat. Det stora uttaget av råvaror har lett till att vissa material faktiskt är på väg att ta slut. Ur ett europeiskt perspektiv står byggsektorn för hälften av alla råvaror som utvinns, hälften av den totala

energianvändningen, en tredjedel av all vattenanvändning och en tredjedel av allt avfall som genereras.

För att minska materialuttaget och klimatpåverkan från byggsektorn kan Lunds kommun agera för att stimulera återbruk av byggmaterial. I Helsingborg färdigställdes nyligen förskolan "Villa Canzonetta", vilken byggts med stort fokus på återbruk av byggmaterial från kommunägda fastigheter som rivits. Sedan tidigare bedriver Lunds kommun ett aktivt arbete med återbruk av möbler genom "pocket", nu är det hög tid att inrätta en kommunal återbrukscentral även för byggmaterial. Att materialet återbrukas och lämnas in till en sådan kommunal återbrukscentral borde vara ett motkrav för att få rivningslov i kommunen. En återbrukscentral för byggmaterial bör sedan vara förstahandsalternativet när nya kommunala fastigheter byggs eller befintliga fastigheter byggs om.

Negativa utsläpp

För att nå Parisavtalets mål behöver vi omgående minska vår klimatpåverkan. Det behöver dels innebära dramatisk minskning av de utsläpp vi genererar, men också strategier för negativa utsläpp, alltså hur vi kan lyckas fånga in koldioxid från atmosfären. End-of-pipe lösningar som bio-CSS är ett verktyg för att uppnå det, men fungerande anläggningar för detta ligger långt bort i tiden. Bland annat gör Wim Carton, docent som forskar på negativa utsläpp, bedömningen att löftet om storskalig CCS distraherar "från de snabba, kortsiktiga utsläppsminskningar som måste ske under de närmaste åren". Tur då att det finns naturliga ekosystemtjänster som låter oss binda koldioxid här och nu. En ökad trädplantering i Lunds kommun skulle utöver att bidra med svalka och minska risken för översvämningar bidra till att binda stora volymer kol från atmosfären när träden växer. Vidare är ett av de viktigaste bidragen till klimatmålen vi kan göra att låta mer skog stå där den finns idag. För Lunds kommuns del är bevarande av befintliga grön- och skogsområden som exempelvis Rögleskogen den kortaste vägen till arbeta aktivt med negativa utsläpp.

Med hänvisning till ovanstående föreslås kommunfullmäktige besluta att

1. ge kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en klimathandlingsplan för att Lunds kommun ska nå klimatneutralitet senast 2030.
2. ge Tekniska nämnden och Byggnadsnämnden i uppdrag att återkomma med den planering samt beslutsförslag som behövs för att hela stadskärnan senast 2024 görs fri från besökande bilar
3. uppdra åt LPP Lunds parkeringsbolag, LKF och Tekniska nämnden att avveckla alla former av subventioner av bilparkering. Senast 2024 ska all parkering kommunen har inflytande över upplåtas mot en marknadsmässigt pris
4. ge Tekniska nämnden i uppdrag att tillsammans med Trafikverket tillse att alla infartsvägar förses med skyltar som visar till närmaste P&R eller infartsparkering kombinerat med tavlor som ger realtidsinformation om när nästa spårvagn eller stadsbuss kör in i staden

5. ge Tekniska nämnden ges i uppdrag att inrätta bilfria zoner runt skolor i Lunds kommun
6. ge Tekniska nämnden i uppdrag att införa en hastighetsbegränsning inom detaljplanelagt område på max 30 km/h för alla gator där oskyddade trafikanter rör sig och busstrafik inte förekommer
7. ge Tekniska nämnden i uppdrag att tillsammans med Skånetrafiken inom ramen för Kollvision anordna busskörfält där det är tekniskt möjligt och trafikeringsmässigt motiverat
8. ge Kommunstyrelsen i uppdrag att i samarbete med Skånetrafiken utforma ett pendlarkort för anställda i Lunds kommun och kostnader na för detsamma inarbetas i EVP
9. beslutar om ett totalstopp för väginvesteringar som vidgar kapaciteten för biltrafik och att ge kommunstyrelsen i uppdrag att justera EVP i efter detta principbeslut
10. ge tekniska nämnden att ta fram och fastställa en plan för uppgradera alla cykelstråk som finns angivna Region Skånes koncept för supercykelstråk i Skåne de kriterier för supercykelstandard som anges i rapporten
11. att ge kommunstyrelsen i uppdrag att i samarbete med Servicenämnden, Tekniska nämnden och upphandlingsutskottet planera för och genomföra en samordning av varutransporterna i Lunds kommun utifrån det koncept som har utvecklats i Ystad, Tomelilla och Simrishamns kommuner. Uppdraget inkluderar inrättande av ett varulager i kommunal regi.
12. Kommunstyrelsen tillsammans med servicenämnden ges i uppdrag att stärka arbetet med samlokalisering av verksamheter och smart lokalanvändning för att minska behovet av nybyggnation i Lunds kommun.
13. att ge byggnadsnämnden i uppdrag att enbart bevilja rivningslov till dem som förbinder sig att riva varsamt och leverera allt rivningsmaterial till en kommunal återbrukscentral för för byggmaterial
14. att Tekniska förvaltningen ges i uppdrag att öka trädplanteringen i Lunds kommun, samt att resurser tillförs nämndens investeringsbudget för detta i EVP
15. Inrättar naturreservat i Rögleskogen och avsätter resurser för detta i EVP.

Lund 13 oktober 2022

Karin Svensson Smith
Oppositionsråd (MP)